

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ТОШКЕНТ ИРРИГАЦИЯ ВА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИНИ
МЕХАНИЗАЦИЯЛАШ МУҲАНДИСЛАРИ ИНСТИТУТИ

ЕР РЕСУРСЛАРИНИ БОШҚАРИШ

ФАН ДАСТУРИ

Билим соҳалари: 400000 – Қишлоқ ва сув хўжалиги

Таълим соҳалари: 410000 – Қишлоқ, ўрмон ва балиқчилик хўжалиги

Таълим йўналишлари: 5410700- Ер кадастри ва ердан фойдаланиш

Фан дастури Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълими йўналишлари бўйича Ўқув-усlubий бириктирилган фаолиятини Мувофиқлаштирувчи Кенгашнинг 2020 йил “19 06” даги 2 -сонли баённомаси билан маъқулланган.

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2020 йил “30 02” даги 359 -сонли буйруғи билан маъқулланган фан дастурларини таянч олий таълим муассасаси томонидан тасдиқлашга розилик берилган.

Фан дастури Тошкент ирригация ва кишлок хўжалигини механизациялаш муhandислари институтида ишлаб чиқилди.

Тузувчилар:

Нарбаев Ш.К. – ТИҚХММИ «Давлат кадастрлари» кафедраси доценти, PhD.

Исмонов Ш.Р. – ТИҚХММИ «Давлат кадастрлари» кафедраси ассистент.

Такризчилар:

Тошпўлатов С. – ТАҚИ, “Геодезия ва кадастр” кафедраси мудири, т.ф.н. профессор.

Бабажанов А. – ТИҚХММИ, “Ердан фойдаланиш” кафедраси мудири, иқтисод фанлари номзоди, доцент.

Фан дастури Тошкент ирригация ва кишлок хўжалигини механизациялаш муhandислари институти Кенгашида кўриб чиқилган ва тавсия килинган (2020 йил “30 04” даги “40” -сонли баённома).

I. Ўқув фанининг долзарблиги ва олий касбий таълимдаги ўрни

Ушбу фан республикамизда ер муносабатларини тартибга солиш, ер ресурсларидан самарали фойдаланиш, уларни тоифалар ва иктисодиёт тармоқлари бўйича оқилона тақсимлаш, республикамизнинг иктисодиётидаги ердан фойдаланиш билан боғлиқ устувор вазифаларни амалга ошириш каби масалаларни қамраб олади. Ер ресурсларини бошқариш юзасидан белгиланган вазифаларни жамиятга изчиллик билан тадбиқ этиш, ер ресурсларини бошқаришнинг вазифалари, асосий йўналишлари ва тизимини мукамал ўрганиш талабаларда зарур билим ва амалий кўникмаларни яратади.

“Ер ресурсларини бошқариш” умумкасбий фанлар блокига киритилган курс хисобланиб, 3-курсда ўқитилиши мақсадга мувофиқ. “Ер ресурсларини бошқариш” умумкасбий фанлар туркумига киради ва 5410700-“Ер тузиш ва ер кадастри” бакалавриат таълим йўналишида ўқитилади. Мазкур фан математик ва табиий-илмий фанлар (тупроқшунослик ва деҳқончилик, экология, ландшафтшунослик асослари), умумкасбий фанлар (геодезия, ер мониторинги, ер тузиш)дан етарли билим ва кўникмаларга эга бўлишликни талаб этади.

II. Ўқув фанининг мақсади ва вазифаси

Фанни ўқитишдан мақсад - талабаларга ер ресурсларини бошқаришнинг назарий, услубий ва амалий жиҳатларини, ер ресурсларини бошқариш тушунчалари ва вазифаларини, бошқариш тизими ва тамойилларини ўргатиш ҳамда уларни амалиётда татбиқ этиш кўнишмасини ҳосил қилишдан иборат.

Ушбу мақсадга эришиш учун фан талабаларни назарий билимлар, амалий кўникмалар, ижтимоий-иқтисодий ҳодиса ва ер ресурсларини бошқариш жараёнларига услубий ва амалий ёндашув ҳамда илмий дунёқарашини шакллантириш вазифаларини бажаради.

Фан бўйича талабаларнинг билим, кўникма ва малакаларига қўйидаги талаблар қўйилади. **Талаба:**

- ер ресурсларини бошқариш мақсади ва моҳияти ҳақида, республикамизда ер ресурсларини бошқариш тизими ва тамойиллари ҳақида, ер ислоҳоти, ер муносабатларини тартибга солиш, ер ресурсларини бошқаришнинг ташкилий тузилмаси тўғрисида **тасаввурга эга бўлиши;**

- ер ресурсларини бошқаришнинг назарий ва ҳуқуқий асосларини, бошқариш механизмларини, ер ресурсларини бошқаришнинг илғор услубларини ва технологияларини, ер ресурсларидан фойдаланишнинг самарадорлигини ошириш йўллари, ер тўғрисидаги 4,5,2,7 қонун ҳужжатларини ва ерларнинг ҳуқуқий ҳолатини **билиши ва улардан фойдалана олиши;**

- ер ресурсларини бошқаришда қонун ва меъёрий ҳужжатлари билан ишлаш, юридик ва жисмоний шахсларнинг ер участкаларидан фойдаланиш ҳуқуқ ва мажбуриятлари, ер фонди тоифалари бўйича ерларнинг ҳуқуқий ҳолатини аниқлаш бўйича **кўникмаларга эга бўлиши керак.**

III. Асосий назарий қисм (маъруза машғулотлари)

1-Модул. Ер ресурсларини бошқаришнинг назарий асослари

1-мавзу. Ер ресурсларини бошқариш тушунчаси, мақсади ва вазифалари

Ердан фойдаланиш. Ер ресурсларини бошқариш тушунчаси, унинг тавсифи. Ер ресурсларини бошқариш тизимининг шаклланиш қонуниятлари. Давлат бошқарувида ер ресурсларини бошқаришнинг ўрни. Ер ресурсларини бошқаришнинг моҳияти, мақсади ва вазифалари.

2-мавзу. Ер ресурсларини бошқаришнинг тамойиллари ва ҳуқуқий асослари

Ердан фойдаланиш. Ер ресурсларини бошқариш тизими. Ер ресурсларини бошқаришнинг тамойиллари. Ер ресурсларини бошқаришнинг ҳуқуқий асослари. Ўзбекистонда ер ресурсларини бошқариш ва ер муносабатларини тартибга солишга оид қонун ва меъёрий ҳужжатлар. Ер муносабатларини тартибга солишда ер ресурсларини бошқаришнинг аҳамияти.

2-Модул. Ер фондини тармоқлараро ва тармоқ ичидаги тақсимоти

3-мавзу. Ер фондининг тармоқлараро тақсимоти

Жаҳон ер фонди таркиби. Республика ер фондидан фойдаланиш тавсифи. Ер фондининг ер тоифалари ва ер турлари бўйича тақсимланиши. Ер фонди тақсимотининг умумий тамойиллари. Ўзбекистонда мулкчилик тизимини шакллантириш ва миллий хўжалик тизимида ер тақсимоти масалалари.

4-мавзу. Ер фондининг тармоқ ичидаги тақсимоти

Бозор иқтисодиёти шароитида ердан фойдаланишнинг ўзига хос хусусиятлари. Тармоқлар ичида ер тақсимоти ва ердан фойдаланиш. Қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерларнинг таркиби ва улардан фойдаланиш. Яйлов ерларидан фойдаланишда экологик, иқтисодий муносабатларни ислоҳ қилиш, шу жумладан яйловлар деградациясини бартараф қилиш ва унинг барқарорлигини таъминлаш мақсадида инновацион хўжалик юритиш шакллари жорий қилиш. Ноқишлоқ хўжалик мақсадлари учун ер ажратиш ва ердан фойдаланишда ижтимоий, иқтисодий ва экологик муносабатлар.

3-Модул. Ер ресурсларини бошқариш босқичлари ва ривожланиш қонуниятлари.

5-мавзу. Ер ресурсларини бошқаришнинг ривожланиш босқичлари ва қонуниятлари

Ер ресурсларини бошқаришнинг ривожланиш босқичлари. Иқтисодий ислохатларни чуқурлаштириш шароитида ер ресурсларини бошқариш. Ер муносабатларини тартибга солишда бошқариш қонуниятлари. Ер ресурсларини

бошқаришнинг ташкилий-ҳуқуқий вазифалари. Ер ресурсларидан фойдаланишни бошқариш услублари.

6-мавзу. Ер ресурсларини бошқариш механизмлари

Ер ресурсларини бошқариш механизмлари. Ер кадастри ва ер мониторинги ер ресурсларини бошқаришнинг асосий механизмлари сифатида. Ер ресурсларини бошқаришнинг ташкилий ва ҳуқуқий механизмлари. Ер ресурсларини бошқаришнинг иқтисодий механизмлари. Ер ресурсларини бошқаришда ер кадастри маълумотларидан фойдаланиш.

4-Модул. Ер ресурсларини бошқариш тизими ва услублари

7-мавзу. Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва туманларда ер ресурсларини бошқариш масалалари

Бошқаришнинг умумуслубий масалалари ва ер ресурсларини бошқаришда қўлланилиш соҳалари. Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятларда ер ресурсларини бошқариш услублари. Маъмурий туманларда ер ресурсларини бошқариш масалалари. Қишлоқ ҳўжалик тармоқларидаги ердан фойдаланувчи субъектларда ер ресурсларини самарали бошқариш масалалари.

8-мавзу. Шаҳар худуди ер ресурсларини бошқариш

Шаҳар ер фонди таркиби. Шаҳарда ер ресурсларини бошқаришнинг асосий тамойиллари ва йўналишлари. Шаҳар худудида ер участкаларининг ҳуқуқий мақомини ўрнатиш масалалари. Ер ресурсларини бошқариш бўйича маълумотлар базасини яратиш.

9-мавзу. Ер ресурсларини бошқаришда назорат ва қонунлар ижроси

Ер ресурсларини бошқариш бўйича давлат органлари тизими. Ер ресурсларини бошқаришда назорат босқичлари ва вазифалари. Ер ресурсларини бошқаришга оид қонунлар, норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тизими ва уларни амалга ошириш ҳамда ижросини таҳлил қилиш. Ердан фойдаланиш жараёнидаги баҳсларни ҳал қилиш.

10-мавзу. Ер ресурсларини бошқаришда ахборот таъминоти

Ер ресурсларини бошқаришда ахборот таъминоти тушунчаси ва мазмуни. Ер ресурсларини бошқариш тизимида ер кадастри маълумотларидан фойдаланиш. Ер ресурсларини бошқариш мақсадида ер кадастрининг автоматлаштирилган ахборот тизимини ташкил қилиш ва юритиш. Ер ресурсларини бошқариш бўйича ахборотлар базасини шакллантириш.

11-мавзу. Ривожланган давлатларда ер ресурсларини бошқаришнинг илғор услублари

Ривожланган давлатларда ер ресурсларини бошқаришнинг умумий тизими. Ер ресурсларини давлатлараро бошқарув органлари. Марказий Осиё давлатларида ер ресурсларини бошқариш услублари. Республикада ер ресурсларини бошқаришнинг илгор технологиялари ва услублари.

IV. Амалий машғулотлар бўйича кўрсатма ва тавсиялар

Амалий машғулотлар учун қуйидаги мавзулар тавсия этилади:

- Ер ресурсларини бошқариш назарий ва ҳуқуқий асослари.
- Республика ер фондининг тармоқларо ва тармоқ ичидаги тақсимоти.
- Ер ресурсларини бошқариш услублари.
- Ер ресурсларини бошқаришнинг ривожланиш бошқичлари.
- Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар, Тошкент шаҳар, туманлар (шаҳарлар) давлат ҳокимияти органларининг ер ресурсларини бошқаришдаги ваколатлари.
 - Ер ресурсларини бошқаришда давлат ер назорати.
 - Ер ресурсларига оид маълумотларни йиғиш, маълумотлар базасини яратиш ва ундан фойдаланиш тартиби.
 - Ер ресурсларини бошқаришда ривожланган давлатлар тажрибаси.

Амалий машғулотларини ташкил этиш юзасидан кафедра томонидан кўрсатма ва тавсиялар ишлаб чиқилади. Унда талабалар асосий маъруза мавзулари бўйича олган билим ва кўникмаларини амалий масалалар, кейслар орқали янада бойитадилар. Шунингдек, дарслик ва ўқув қўлланмалар асосида талабалар билимларини мустаҳкамлашга эришиш, таркатма материаллардан фойдаланиш, илмий мақолалар ва тезисларни чоп этиш орқали талабалар билимини ошириш, масалалар ечиш, мавзулар бўйича тақдимотлар ва кўргазмали қуроллар тайёрлаш, норматив-ҳуқуқий ҳужжатлардан фойдаланиш ва бошқалар тавсия этилади.

Амалий машғулотлар мультимедиа қурилмалари билан жиҳозланган аудиторияда бир академ гуруҳга бир ўқитувчи томонидан ўтказилиши лозим. Машғулотлар фаол ва интерактив усуллар ёрдамида ўтилиши, мос равишда педагогик ва ахборот технологиялар қўлланилиши мақсадга мувофиқ.

V. Мустақил таълим ва мустақил ишлар

Мустақил таълим учун тавсия этиладиган мавзулар:

1. Давлат бошқарувида ер ресурсларини бошқаришнинг ўрни.
2. Ер ресурсларини бошқаришнинг ҳуқуқий асослари.
3. Ер муносабатларини тартибга солишда ер ресурсларини бошқаришнинг ўрни.
4. Ер фондини тармоқлараро ва тармоқ ичидаги тақсимоти.

5. Ер ресурслари чекланган шароитда ер таксимотининг ўзига хос хусусиятлари.

6. Ер ресурсларини бошқариш босқичлари ва ривожланиш қонуниятлари.

7. Ер ресурсларини бошқаришда ташкилий-ҳуқуқий механизмини шакллантириш.

8. Ер ресурсларидан фойдаланишни бошқаришнинг замонавий услублари.

9. Ер ресурсларини бошқаришда ер кадастри маълумотларидан фойдаланиш.

10. Минтақа, Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар, Тошкент шаҳар ва туманлар (шаҳарлар)да ер ресурсларини бошқариш масалалари.

11. Бозор иқтисодиёти шароитида ер ресурсларини бошқаришнинг ўзига хос хусусиятлари.

12. Ер ресурсларини бошқаришнинг тамойиллари ва асосий йўналишлари.

13. Ер ресурсларини бошқариш бўйича маълумотлар базасини яратиш.

14. Ер ресурсларини бошқаришда назорат ва қонунлар ижроси.

15. Давлат органлари томонидан ер ресурсларини бошқариш.

16. Ер ресурсларини бошқаришга оид қонунлар, норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тизими ва уларнинг ижросини таъминлаш.

17. Ер ресурсларини бошқариш тизимида ер кадастри маълумотларидан фойдаланиш тартиби.

18. Ривожланган давлатларда ер ресурсларини бошқаришнинг илғор услублари.

Мустақил ўзлаштириладиган мавзулар бўйича талабалар томонидан рефератлар тайёрлаш ва уни тақдимот қилиш, илмий мақола, тезислар тайёрлаш, ер мониторинги бўйича амалиётдаги мавжуд муаммоларни ўрганиш ва таҳлил қилиш, фаннинг долзарб муаммоларини қамраб олувчи мавзуларни ўзлаштириш, ўрганилаётган мавзу бўйича асосий илмий адабиётларга аннотация ёзиш каби кўринишдаги ишларни бажариш тавсия этилади.

VI. Асосий ва қўшимча ўқув адабиётлар ҳамда ахборот манбаалари

Асосий адабиётлар

1. Selim Kapor, Hari Eswaran, Winfried Blum. Sustainable Land Management. Springer-Verlag Berlin and Heidelberg GmbH & Co. KG. Germany 2016.
2. Раҳмонов Қ.Р. Ер ресурсларини бошқариш. Ўқув қўлланма. Т.: ТИМИ, 2008. – 161 б.
3. Варламов А.А., Гальченко С.А. Управление земельными ресурсами. Учебное пособие. М.: ГУЗ, 2005. – 240 с.

Қўшимча адабиётлар

4. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон демократик Ўзбекистон давлатини биргалликда барпо этишимиз. Тошкент, “Ўзбекистон”, 2016. – 56 б.
5. Мирзиёев Ш.М. Танкидий тахлил, қатъий тартиб – интизом ва шахсий жавобгарлик – ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қондаси бўлиши керак. Тошкент, “Ўзбекистон”, 2017. – 104 б.
6. Мирзиёев Ш.М. Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш – юрт таракқиёти ва халқ фарвонлигини гарови. Тошкент, “Ўзбекистон”, 2017.- 48б.
7. Мирзиёев Ш.М. Ўзбекистонни ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси. Тошкент, “Ўзбекистон”, 2017. “Газета.uz”.
8. Ўзбекистон Республикаси “Ер кодекси”, Т.: “Адолат”, 2011 й.
9. Нигматов А. Ер ҳуқуқи. – Т.: “Ислом Университети”, 2001. – 191с.
10. Нигматов А. Земельное право. – Т.: “Ислом Университети”, 2001.– 189б.
11. Бабажонов А.Р., Раҳмонов Қ.Р, Ғофиров А.Ж. Ер кадастри. Т.: ТИМИ, 2008 – 220 б.
12. Чертовичкий А.С. Земельный кадастр. Учебное пособие. Т.: ТИМИ, 2012 -296 с.
13. Ўзбекистон Республикаси ер ресурсларининг ҳолати тўғрисида Миллий ҳисобот. Т.: “Ергеодезкадастр” давлат қўмитаси, 2017. – 87 б.

Интернет сайтлари

14. www.gov.uz – Ўзбекистон Республикаси ҳукумат портали.
15. www.lex.uz–Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси.
16. www.ziyounet.uz - Ўзбекистон Республикаси таълим портали.

